

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ข้าว เพื่อความมั่นคงทางอาหาร
ของโรงเรียนหิנדาดวิทยา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
The Local Curriculum Development of Rice for Food's Consistency
in Hindad Vittaya School by Participatory Action Research

วินัย ทองภูบาล¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ข้าว เพื่อความมั่นคงทางอาหารของโรงเรียนหิנדาดวิทยาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ 2) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ข้าว เพื่อความมั่นคงทางอาหารของโรงเรียนหิנדาดวิทยา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน ชาวบ้านที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลหิנדาด ได้มาโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนหิנדาดวิทยาได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ข้าวเพื่อความมั่นคงทางอาหารของโรงเรียนหิנדาดวิทยาโดยมีโครงสร้างหลักสูตรเป็นสาระเพิ่มเติม จำนวน 2 หน่วยกิต เวลาเรียน 4 ชั่วโมง/สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 40 ชั่วโมง แบ่งเป็นภาคทฤษฎี 14 ชั่วโมง และภาคปฏิบัติ 26 ชั่วโมง เปิดสอน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เนื้อหาสาระประกอบด้วย สายพันธุ์ข้าวและการคัดเลือกสายพันธุ์ข้าว ประเภทของการทำนาข้าว การวางแผนการปลูกข้าว การดูแลรักษา การป้องกันและกำจัดศัตรูข้าว การเก็บเกี่ยวและการดูแลหลังการเก็บเกี่ยวข้าว และการแปรรูปข้าว หลักสูตรพัฒนาจากการมีส่วนร่วมของคณะผู้วิจัย ครู นักเรียนผู้ปกครอง ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ผลกระทบจากการวิจัยทำให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรทำให้เด็กและเยาวชนในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจ และรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่น ครูในโรงเรียนหิנדาดวิทยาได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง มีทักษะในการทำหลักสูตรบูรณาการการเรียนรู้และเชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา

คำสำคัญ : หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ข้าว, โรงเรียนหิנדาดวิทยา, กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. E-Mail: khunwinai@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were to develop the local curriculum of Rice for food's consistency in Hindad Vittaya School by participatory action Research consisted by 2 sub objectives 1) needs and necessary surveys of local curriculum and 2) develop the local curriculum. Stakeholder were School Principal, teachers, students, student's parent, local wisdoms, and Local government representatives selected by specific. The data collected by questionnaires, deep interview, and focus group. Content analysis were used to analyze data.

The research findings were : Hindad Vittaya School has local curriculum on rice for food's consistency by participatory action and integrated into the school curriculum. The local curriculum are additional subjects, 2 credit, 4 hours per week (total 40 hours : theory 14 hours and practice 26 hours). Content of the local curriculum were rice varieties and selection, type of rice farm, planning, maintaining, harvest and post-harvest, and trans-formation. Impact of this research, Stakeholders was proud of the local wisdom, teachers with the skills to develop local curriculum.

Keywords : Local Curriculum of Rice, Hindad Vittaya School, Participatory Action Research

บทนำ

จากวิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา (2558) ที่ว่าด้วยการศึกษา ก้าวหน้า พัฒนาสาธารณสุข ยกระดับคุณภาพชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การกีฬาสู่สากล ท่องเที่ยวมีคุณภาพ บริหารคุ้มค่า ประชาชนมีส่วนร่วม และจากนโยบายของนายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนครราชสีมาที่ประกอบด้วย นโยบายใน การสานต่อแนวทางพระราชดำริทั้งการประสาน และบริหารการจัดการน้ำตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เมื่อปี 2538 เพื่อ แก้ไขและป้องกันปัญหาอุทกภัยอย่างเป็นระบบการพัฒนาชุดลอกคูคลอง และจัดสร้างแหล่งน้ำ สงวน และเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตรเพื่อการอุปโภคและบริโภครวมทั้งวางโครงการเพื่อแก้ไขปัญหา น้ำท่วม และน้ำแล้ง พัฒนาชุมชนและสังคมตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และนโยบายด้านการ พัฒนาการศึกษในการมุ่งที่จะส่งเสริมและพัฒนาระบบการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนครราชสีมาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาพัฒนาและเตรียมบุคลากรด้าน การศึกษาให้เป็นผู้มีคุณภาพ มีทักษะ และศักยภาพตามมาตรฐานสากลโดยการสนับสนุนให้มีการนำ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือและประกอบการศึกษา และนโยบายด้านการ

พัฒนาการเกษตรในการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์พืชและเมล็ดพันธุ์พืชที่ดี มีคุณภาพเพื่อเกษตรกรจะได้เพิ่มผลผลิต โดยส่งเสริมให้เกิดเกษตรอุตสาหกรรม ลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเพื่อเกษตรกรในหมู่บ้าน (อกม.) ส่งเสริมสนับสนุนการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรอย่างมีคุณภาพ นำเครื่องจักรและเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและปริมาณสินค้าคุณภาพในท้องถิ่น สนับสนุนการทำการเกษตรทางเลือกและส่งเสริมประชาชนในท้องถิ่นให้มีการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจเพื่อการบริโภคและเพื่อการอนุรักษ์ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา: 2558) แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการประกอบอาชีพโดยการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่นให้นำมาใช้เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและประชาชนในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ประชาชนมีการประกอบอาชีพที่ค่อนข้างหลากหลาย เช่น การประมงพื้นบ้าน การทำข้าวโป่ง ทำนา ทำไร่มันสำปะหลัง รับจ้างทั่วไป ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เป็นต้น รวมทั้งทำไร่สวนผสมตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ และพบว่าการทำนาข้าวหอมมะลิจะได้ข้าวหอมมะลิที่มีความโดดเด่นเป็นพิเศษ เนื่องจากมีสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมทั้งสภาพดิน ชนิดและปริมาณแร่ธาตุในดิน ปริมาณน้ำทำให้ได้ข้าวหอมมะลิที่มีคุณค่าทางอาหารแตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ ที่มีการเพาะปลูกข้าวหอมมะลิเหมือนกัน ซึ่งมีการจัดตั้งเป็นศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 32 หมู่ 4 บ้านสระมะค่า ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา (ชอบ ภิญโญ, สุรพล คำดี, ปิ่น มณีล้อม และลือชัย เจริญสากล, ผู้ให้สัมภาษณ์: 11 กุมภาพันธ์ 2558)

ตำบลหินดาดตั้งมาพร้อมกับอำเภอห้วยแถลง ซึ่งแยกมาจากอำเภอพิมาย ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาไทยอีสาน นับถือศาสนาพุทธ ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอห้วยแถลง ประกอบไปด้วย 15 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหินดาด บ้านตะคร้อเหนือ บ้านหนองพลอง บ้านสระมะค่า บ้านหัวสะพาน บ้านโคกสะอาด บ้านห้วยยาง บ้านเมืองเพชร บ้านตะคร้อใต้ บ้านหลุมดิน บ้านปรางค์ บ้านหนองม่วง บ้านหัวฝาย บ้านสะพานทอง และบ้านโคกสะทอนพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ค่อนข้างแห้งแล้งอยู่ในเขตอับฝน สภาพดินเป็นดินร่วนปนทราย มีเนื้อที่ 74 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 46,250 ไร่ จำนวนประชากร 7,123 คน และจำนวนหลังคาเรือน 1,1516 หลัง (โรงเรียนหินดาดวิทยา, 2558: 1 – 3) ซึ่งจากการให้ข้อมูลของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ได้กล่าวว่า ปัญหาที่สำคัญของประชาชนในตำบลหินดาด คือ การย้ายถิ่นฐานไปประกอบอาชีพในเมืองต่างๆ ทำให้มีคนแก่และเด็กอยู่ในหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ เกิดปัญหาตามมาก็คือ แรงงานในภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเกษตรกรรม ซึ่งพบว่า มีเพียงคนที่มีอายุมากยังคงทำนาอยู่ แต่เด็กหรือเยาวชนรุ่นใหม่ ไม่ได้มีการใส่ใจที่จะทำนา อาจทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานและประสบปัญหาการทำนาได้ในอนาคตเนื่องจากไม่มีคนทำนา (ชอบ ภิญโญ, สุรพล คำดี, ปิ่น มณีล้อม และลือชัย เจริญสากล, ผู้ให้สัมภาษณ์: 11 กุมภาพันธ์ 2558)

โรงเรียนหิנדาดวิทยาเป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาอยู่ในเขตพื้นที่ของตำบลหิנדาด อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา เดิมเป็นสาขาของโรงเรียนจักราชวิทยา อำเภोजักราช จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งในปีการศึกษา 2537 โดยความร่วมมือของโรงเรียนหิन्दาดวิทยาคม โรงเรียนจักราชวิทยา และสภาตำบลหิन्दาด โดยสภาตำบลหิन्दาดมีมติมอบที่ดินสาธารณประโยชน์ จำนวน 40 ไร่ 2 งาน ให้เป็นสถานที่ก่อตั้งโรงเรียนมัธยมประจำตำบลหิन्दาด นอกจากนี้สภาตำบลหิन्दาดยังได้ก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราว ขนาด 8 ห้องเรียน เพื่อใช้เป็นสถานที่เรียน ต่อมานายประสิทธิ์ รัตนเนตร และครอบครัวขณะทะเล ได้บริจาคที่ดินให้โรงเรียน จำนวน 2 ไร่ นอกจากนี้สภาตำบลหิन्दาดได้มอบที่ดินเพิ่มเติม จำนวน 16 ไร่ รวมโรงเรียนมีพื้นที่ทั้งหมด 60 ไร่ และในวันที่ 30 เมษายน 2539 รัฐบาลได้ประกาศจัดตั้งเป็นโรงเรียนรัฐบาล โดยใช้ชื่อว่า โรงเรียนหิन्दาดวิทยา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และผู้อำนวยการสถานศึกษาคนปัจจุบัน คือ นายบุญสืบ พรหมทองหลาง (โรงเรียนหิन्दาดวิทยา, 2558: 1 - 3)

จากสภาพปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำนาซึ่งสาเหตุอาจมาจากเด็กหรือเยาวชนรุ่นใหม่ไม่ได้มีการใส่ใจหรือไม่เห็นความสำคัญของอาชีพทำนา หากปล่อยคนที่มีอายุมากยังคงทำนาอยู่ อาจทำให้เกิดปัญหาการทำนาได้ในอนาคต เนื่องจากไม่มีคนทำนาซึ่งอาจจะทำให้การทำนาข้าวหอมมะลิซึ่งมีความโดดเด่นเป็นพิเศษ รวมทั้งองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวกับข้าวที่รุ่นพ่อแม่ปู่ย่าตายายได้สั่งสมมาเป็นระยะเวลายาวนานอาจสูญหายไป ดังนั้นจึงควรมีมาตรการ แนวทางหรือนโยบายจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาในพื้นที่เพราะเป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนให้เกิดความรักและห่วงแหนท้องถื่นซึ่งแนวทางหนึ่งคือการบูรณาเรื่องราวต่างๆ ให้เด็กและเยาวชนได้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ ตระหนักและเห็นความสำคัญของทรัพยากรในท้องถิ่นจนเกิดความสามารถในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าโรงเรียนหิन्दาดวิทยามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์อันดีกับชุมชนในเขตตำบลหิन्दาดเป็นอย่างดีในระยะเวลายาวนาน และมีบทบาททั้งในด้านพื้นที่ของโรงเรียนและจำนวนบุคลากร ที่เหมาะสม รวมทั้งมีนักเรียนซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตตำบลหิन्दาด มีผู้ปกครองมีอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมในการวิจัยในครั้งนี้เพื่อใช้แนวทางในการกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนได้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวกับข้าวและเห็นความสำคัญของข้าวแล้วหันมาประกอบอาชีพทำนาและพัฒนาอาชีพการทำนาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์หลักในการวิจัยครั้งนี้ คือ เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ข้าว เพื่อความมั่นคงทางอาหารของโรงเรียนหิन्दาดวิทยา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย 2 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อสำรวจความต้องการและความจำเป็นด้านเนื้อหาสาระในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ข้าว เพื่อความมั่นคงทางอาหารของโรงเรียนหินดาตวิทยา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง ข้าว เพื่อความมั่นคงทางอาหารของโรงเรียนหินดาตวิทยา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

1. ผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ได้แก่ ครู จำนวน 6 คน และนักเรียนโรงเรียนหินดาตวิทยา จำนวน 29 คน รวม 35 คน

2. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 12 คน ชาวบ้านที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 4 คน และตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตำบลหินดาต จำนวน 2 คน รวม 18 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. ความต้องการและความจำเป็นด้านเนื้อหาสาระในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ข้าว เพื่อความมั่นคงทางอาหารของโรงเรียนหินดาตวิทยา

2. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ข้าว เพื่อความมั่นคงทางอาหารของโรงเรียนหินดาตวิทยา

ระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาดังต่อไปนี้ เดือนมีนาคม พ.ศ.2558 – เดือนธันวาคม พ.ศ. 2559

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยแบ่งการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการและความจำเป็นด้านเนื้อหาสาระในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมของผู้วิจัยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งแจ้งรายละเอียดการดำเนินโครงการวิจัยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบและเข้าใจกระบวนการดำเนินการ และค้นหาครูและนักเรียนที่จะเข้าร่วมกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความต้องการและความจำเป็นด้านเนื้อหาสาระในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องข้าวเพื่อความมั่นคงทางอาหารของโรงเรียนหินดาตวิทยา ซึ่งประกอบด้วยครูผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 12 คน นักเรียน จำนวน 29 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 12 คน ชาวบ้านที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับข้าวในตำบลหินดาต

จำนวน 4 คน และตัวแทนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลหินดาด จำนวน 2 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสังเกตที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและตรวจสอบหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผนการจัดทำหลักสูตร และกำหนดปฏิทินปฏิบัติการในการจัดทำหลักสูตรผู้ร่วมกิจกรรมประกอบด้วย ผู้วิจัยร่วมกับครู และนักเรียนร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะของการประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การร่วมกันพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างหลักสูตรท้องถิ่นโดยการรวบรวม องค์ความรู้และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้าว ผู้ร่วมกิจกรรมประกอบด้วย ผู้วิจัยผู้เชี่ยวชาญด้านการทำหลักสูตร ครูและนักเรียนผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน และชาวบ้านที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ในลักษณะของการประชุมเชิงปฏิบัติการ และ 3) เวทีคืนหลักสูตรสู่ชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ครูผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและนักเรียนได้นำเสนอผลการดำเนินการสร้างหลักสูตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น ประมวลผล และตรวจสอบข้อมูลเพื่อแลกเปลี่ยนรู้กระบวนการสร้างหลักสูตร ตรวจสอบองค์ความรู้ รวมทั้งให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้ ผู้ร่วมกิจกรรมประกอบด้วย ผู้วิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการทำหลักสูตร ครูผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น นักเรียน หัวหน้าศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ชาวบ้านที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน และตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหินดาด

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการทำหลักสูตร จำนวน 2 คน ครูผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำนวน 12 คน นักเรียน จำนวน 29 คน หัวหน้าศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จำนวน 1 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 6 คน ชาวบ้านที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับข้าวในตำบลหินดาด จำนวน 4 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน และตัวแทนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลหินดาด จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 58 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบบันทึกความคิดเห็นของผู้ร่วมกิจกรรมเวทีคืนหลักสูตรสู่ชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ข้าว เพื่อความมั่นคงทางอาหารของโรงเรียนหินดาตวิทยา ที่พัฒนาจากการมีส่วนร่วมของผู้วิจัย คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และชาวบ้านที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นซึ่งมีผลการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย รวมทั้งผลลัพธ์และผลกระทบจากกระบวนการวิจัยดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการและความจำเป็นด้านเนื้อหาสาระในการพัฒนาหลักสูตร

1.1 ผลการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับครูและนักเรียนเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนระหว่างนักเรียนและครูผล ของการใช้หลักสูตร พบว่า สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรโรงเรียน หินดาตวิทยายังไม่มีหลักสูตรท้องถิ่น มีเพียงการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในบางรายวิชาเท่านั้น หรือมีลักษณะเป็นวิชาเลือกที่เปิดสอนตามจุดเน้นของโรงเรียน เช่น วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม คณิตศาสตร์เพิ่มเติม เป็นต้น ดังนั้นลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น กิจกรรมการเรียนการสอนวิธีสอนของครูการใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนเกิดจากครูผู้สอนกำหนดขึ้นทำให้ขาดการมีส่วนร่วมระหว่างครูกับนักเรียนโดยมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ ภาระงานของคณะครูที่มีมากและการปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

1.2 ผลการสำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากผู้บริหารโรงเรียน หินดาตวิทยา คณะครู ตัวแทนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลหินดาต ผู้นำชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่น ตัวแทนผู้ปกครอง ครู และนักเรียนเข้าร่วมโครงการจากการจัดการประชุมและลงพื้นที่สามารถจัดกลุ่มและนำมาสรุปความต้องการในเนื้อหาสาระของหลักสูตรท้องถิ่นได้ดังนี้

- 1) สายพันธุ์ข้าวและการคัดเลือกสายพันธุ์ข้าว
- 2) ประเภทของการทำนาข้าว
- 3) การวางแผนการปลูกข้าว
- 4) การดูแลรักษาการป้องกันและกำจัดศัตรูข้าว
- 5) การเก็บเกี่ยวและการดูแลหลังการเก็บเกี่ยวข้าว
- 6) การแปรรูปและการขายข้าว

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและตรวจสอบหลักสูตรท้องถิ่น

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยร่วมกับคณะครูและนักเรียนได้ร่วมกันจัดทำร่างหลักสูตรในลักษณะของการประชุมเชิงปฏิบัติการโดยการรวบรวมองค์ความรู้ และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้าวจากหัวหน้าศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าว ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และชาวบ้านที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นนำมาประมวลผลและตรวจสอบข้อมูลเพื่อแลกเปลี่ยนรู้กระบวนการสร้างหลักสูตร ตรวจสอบองค์ความรู้ รวมทั้งให้ผู้ร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ผู้ร่วมกิจกรรม

ประกอบด้วย คณะผู้วิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการทำหลักสูตร ครูผู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น นักเรียน หัวหน้าศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชนและตัวแทนจากองค์การบริหาร ส่วนตำบลหินดาดได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ข้าว เพื่อความมั่นคงทางอาหารของโรงเรียนหินดาดวิทยาโดยมีโครงสร้างหลักสูตรเป็นสาระเพิ่มเติม จำนวน 2 หน่วยกิต เวลาเรียน 4 ชั่วโมง/สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 40 ชั่วโมง แบ่งเป็นภาคทฤษฎี 14 ชั่วโมง และภาคปฏิบัติ 26 ชั่วโมง เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีเนื้อหาสาระ ประกอบด้วย สายพันธุ์ข้าวและการคัดเลือกสายพันธุ์ข้าว ประเภทของการทำนาข้าว การวางแผน การปลูกข้าว การดูแลรักษา การป้องกันและกำจัดศัตรูข้าว การเก็บเกี่ยวและการดูแลหลังการเก็บเกี่ยวข้าว และการแปรรูปข้าว

อภิปรายผล

1. จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ข้าว เพื่อความมั่นคงทางอาหารของโรงเรียนหินดาดวิทยา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มาประยุกต์ในกระบวนการดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นแต่ละขั้นตอนจึงมีการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องโดยเริ่มจากการศึกษาความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรโดยมีการลงพื้นที่ในตำบลหินดาดเพื่อรับฟังสภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชน มีการเตรียมความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมโดยการประชุมชี้แจงโครงการวิจัยแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนหินดาดวิทยา คณะครู ตัวแทนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลหินดาด ผู้นำชุมชน และชาวบ้านที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรมีการค้นหาครูและนักเรียนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมซึ่งมีครูที่เข้าร่วมในโครงการรวม 6 คน ประกอบด้วย นายบุญสืบ พรหมทองกลาง รักษาราชการแทนในตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนหินดาดวิทยา นางแสงเดือน เฉลิมงาน ว่าที่ร้อยตรี มหิตล มณีเนตร นางวรากร จรรยาประเสริฐ นางกรชวัล รัตนเมธาโกศล และนายอภิชาติ แสงกรุง ส่วนนักเรียนที่ร่วมโครงการเป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 รวม 29 คน ได้มีส่วนร่วมตั้งแต่การเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนระหว่างนักเรียนและครู การประชุมและลงพื้นที่เพื่อสำรวจความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากผู้บริหารโรงเรียนหินดาดวิทยา คณะครู ตัวแทนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลหินดาด ผู้นำชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตัวแทนผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการร่างและนำเสนอหลักสูตรท้องถิ่นโดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก่ผู้บริหารโรงเรียนหินดาดวิทยา คณะครู ตัวแทนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลหินดาด ผู้นำชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตัวแทนผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำหลักสูตร ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังการดำเนินการวิจัยโดยจากสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนหินดาดวิทยายังไม่มีหลักสูตรท้องถิ่นหรือมีเฉพาะวิชาเลือกที่เปิดสอนตามจุดเน้นของโรงเรียน เช่น วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม คณิตศาสตร์เพิ่มเติม เป็นต้น

ซึ่งจากผลวิจัยทำให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นซึ่งเป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริง เนื่องจากที่ผ่านมาลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน หินดาตวิทยา เช่น กิจกรรมการเรียนการสอนวิธีสอนของครูการใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน เกิดจากครูผู้สอนกำหนดขึ้น ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมระหว่างครูกับนักเรียน เมื่อโรงเรียนนำไปเปิดสอนคาดว่าผู้เรียนจะเลือกเรียนและมีความสนใจในการเรียนเพิ่มขึ้นรวมทั้งชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารโรงเรียนหินดาตวิทยา คณะครู องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลหินดาต ผู้นำชุมชนและชาวบ้านที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครอง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูและนักเรียนที่เข้าร่วมกระบวนการในการวิจัยได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของตนเอง เพิ่มขึ้นเนื่องจากเป็นผู้ที่เข้าไปสัมผัสกับพื้นที่จริง สัมภาษณ์พูดคุยกับผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญและชาวบ้านที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยตนเอง สอดคล้องกับ พัชรวัลย์ ด่านพินิจ (2549: 78 - 82) ที่ศึกษาการบริหารจัดการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของวิทยากรชุมชน เพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการมีส่วนร่วมของวิทยากรชุมชนเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ วิทยากรชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิและนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนมีความต้องการหลักสูตรท้องถิ่นที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของวิทยากรชุมชน ครูและนักเรียนมีความต้องการที่จะได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตน และทุกฝ่ายให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีความตื่นตัว กระตือรือร้นในการมอบความรู้สู่ผู้เรียน และนักเรียนให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามได้เป็นอย่างดีและเกิดความภาคภูมิใจกับผลงานของตน

2. ผลลัพธ์จากการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้โรงเรียนหินดาตวิทยาเป็นต้นแบบในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่นำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา อื่นๆ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหรือไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเรื่อง ข้าว ในโรงเรียนของตน รวมทั้งโรงเรียนหินดาตวิทยาจะเป็นศูนย์การเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้องค์ความรู้เรื่องข้าวเป็นฐานให้กับหน่วยงานหรือบุคคลที่สนใจในโอกาสต่อไป เนื่องจากโรงเรียนได้มีหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ข้าว เพื่อความมั่นคงทางอาหารของโรงเรียนหินดาตวิทยา หลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพ ปัญหา ความต้องการและความพร้อมของชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างแท้จริง นักเรียนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง โดยมีโครงสร้างหลักสูตรเป็นสาระเพิ่มเติมจำนวน 2 หน่วยกิต เวลาเรียน 4 ชั่วโมง/สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 40 ชั่วโมง แบ่งเป็นภาคทฤษฎี 14 ชั่วโมง และภาคปฏิบัติ 26 ชั่วโมง เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีเนื้อหาสาระซึ่งประกอบด้วย สายพันธุ์ข้าวและการคัดเลือกสายพันธุ์ข้าว ประเภทของการทำนาข้าว การวางแผนการปลูกข้าว การดูแลรักษา การป้องกันและกำจัดศัตรูข้าว การเก็บเกี่ยวและการดูแลหลังการเก็บเกี่ยวข้าว และการแปรรูปข้าว สอดคล้องกับ สุวรรณ รัตนธรรมเมธี (2552: 45 - 47) ที่ได้วิเคราะห์และจัดกลุ่มความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มหลักสูตรท้องถิ่นในความหมายที่อิงหลักสูตรแกนกลาง เช่น หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การนำหลักสูตรแกนกลางทั้งเอกสารหลักสูตร

และเอกสารประกอบหลักสูตรที่พัฒนามาจากส่วนกลาง มาปรับขยายหรือเพิ่ม หรือสร้างหลักสูตรท้องถิ่นย่อยขึ้นมาใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่และการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือ หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การนำเอาหลักสูตรระดับชาติมาพิจารณาวิเคราะห์เพื่อการปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระบางอย่างให้สัมพันธ์สอดคล้องกับท้องถิ่น เป็นต้น และกลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มหลักสูตรท้องถิ่นในความหมายที่อิงสภาพ ปัญหา ความต้องการและความพร้อมของชุมชนหรือท้องถิ่น เช่น หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การนำข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการ ปัญหา ตลอดจนอนาคตของท้องถิ่นมาผสมผสานเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่สถานศึกษาหรือครูและนักเรียนได้ร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในชีวิตจริง เรียนแล้วเกิดการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้อย่างมีคุณภาพและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข

3. ผลกระทบจากการวิจัยในครั้งนี้มีผลทำให้บุคลากรของโรงเรียนหินดาตวิทยาได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านทักษะในการทำหลักสูตร ทักษะในการบูรณาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนรู้อัตนวิสัยทัศน์หลักสูตรท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตรแกนกลางผลต่อชุมชนเนื่องจากการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยในช่วงเวลาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้กำหนดนโยบาย กำกับติดตาม และสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ และครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ รวมทั้งคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนในท้องถิ่นเกิด ความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่น ตามที่ สุวรรณรัตน์ธรรมเมธี (2552: 74 - 75) ได้กล่าวถึง ผู้ที่บทบาทในการส่งเสริมในระดับนโยบาย คือ กระทรวงศึกษาธิการที่เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำนโยบายและกำหนดหลักสูตรแกนกลาง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเพื่อให้สถานศึกษานำไปจัดทำรายละเอียดของเนื้อหาที่เหมาะสม ส่วนผู้ที่บทบาทในฐานะผู้ปฏิบัติได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญในฐานะที่ต้องนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม โดยส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการนำหลักสูตรไปใช้ ครูมีบทบาทสำคัญที่สุดเนื่องจากเป็นผู้ที่ต้องพัฒนาหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ให้ได้ประสิทธิภาพตามที่กำหนด และชุมชนซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครองและผู้แทนในท้องถิ่นมีบทบาทในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการจำเป็นในท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ และสุนทร โคตรบรรเทา (2553: 34 - 36) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย การวางแผนหลักสูตร กระบวนการนำไปใช้ และกระบวนการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งคณะกรรมการสร้างหลักสูตรควรประกอบด้วย ครู ผู้ปกครอง ผู้บริหารและอาจมีนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยทั้งการพิจารณาความต้องการ ลำดับความสำคัญให้สอดคล้องกับนักเรียนและสังคม ทบทวนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา เปรียบเทียบข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อช่วยให้ครูเข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ กนกพร สุขสายและคณะ (2555) ได้รายงานการวิจัยโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี

ระยะที่ 1 พ.ศ. 2554 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 - 5 ผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนชุมชน ครู และนักเรียน และผลการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นในจังหวัด อุบลราชธานีได้พัฒนาต่อเนื่องจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม) ได้รายวิชาบังคับเลือกสำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ รายวิชา ท้องถิ่นของเราส่งผลให้นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่นใน ทุกๆ ด้าน กลไกสนับสนุนต่อ การส่งเสริมกระบวนการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นมากที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้การ สนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจังเป็นรูปธรรม ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ครู และชุมชนได้แก่ นักเรียนร่วม กิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาเกิดความรู้สึกลำบากใจและ ตระหนักในคุณค่าของความรู้ท้องถิ่นและได้รับการยกย่องหรือได้รับรางวัลจากการจัดกระบวนการ เรียนรู้ท้องถิ่น ผลที่เกิดขึ้นกับครูคือ การผลิตสื่อนวัตกรรมที่ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ การได้รับ การยกย่องหรือรางวัลการเลื่อนวิทยฐานะการได้รับการยอมรับจากชุมชนและชุมชนมีส่วนร่วมใน การจัดกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านเชิงสาธารณะ

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ข้าว เพื่อความมั่นคงทางอาหารของโรงเรียนหินดาดวิทยา โดยใช้ กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่มีชื่อรายวิชาว่า ข้าวเพื่อความมั่นคงทางอาหาร จำนวนหน่วยกิต 2 หน่วย เวลาเรียน 4 คาบ/สัปดาห์ เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีเนื้อหา สาระซึ่งประกอบด้วย 1. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของข้าว 2. สายพันธุ์ข้าวและการปรับปรุงพันธุ์ข้าว 3. ขั้นตอนการเพาะปลูกข้าวและการเก็บเกี่ยวในตำบลหินดาด 4. สภาพทางภูมิศาสตร์ที่ส่งผลต่อการ เพาะปลูกข้าวในตำบลหินดาด 5. การเพิ่มผลผลิตข้าวและ 6. โรคข้าวและการดูแลรักษา ซึ่งใน โรงเรียนต่างๆ ที่มีความสนใจสามารถนำไปใช้เป็นเอกสารประกอบการเรียนหรือแนวทางในการจัดทำ หลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสมกับสภาพ บริบทและความต้องการของชุมชนในพื้นที่ของตนได้

2. ด้านเชิงนโยบาย

จากการวิจัยเรื่อง หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ข้าว เพื่อความมั่นคงทางอาหารของโรงเรียนหิน ดาดวิทยา โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม พบว่า สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรโรงเรียน หินดาดวิทยายังไม่มีหลักสูตรท้องถิ่น มีเพียงการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในบางรายวิชาเท่านั้น หรือมีลักษณะเป็นวิชาเลือกที่เปิดสอนตามจุดเน้นของโรงเรียน เช่น วิทยาศาสตร์เพิ่มเติม คณิตศาสตร์ เพิ่มเติม เป็นต้น ดังนั้นลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น กิจกรรมการเรียนการสอนวิธี สอนของครูการใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนเกิดจากครูผู้สอนกำหนดขึ้น ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมระหว่างครูกับนักเรียนโดยมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ ภาระงานของคณะครูที่มีมากและการ

ปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงาน ต้นสังกัดตั้งนั้นผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่างๆ ตั้งแต่หน่วยงานต้นสังกัด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ลงมาจนถึงผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นและชุมชนมากขึ้น โดยการกำหนดออกมาเป็นนโยบายที่ชัดเจนเพื่อนำมากำหนดเป็นแผนงาน/โครงการเพื่อจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นอื่นๆ กำหนดในโครงสร้างหลักสูตร และจัดให้มีการเรียนการสอน มีการนิเทศและติดตามการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามที่กำหนด

3. ด้านเชิงพาณิชย์

เนื้อหาสาระในหลักสูตรที่จัดทำขึ้นทั้งสายพันธุ์ข้าวและการปรับปรุงพันธุ์ข้าว ขั้นตอนการเพาะปลูกข้าวและการเก็บเกี่ยวในตำบลหินดาด สภาพทางภูมิศาสตร์ที่ส่งผลต่อการเพาะปลูกข้าวในตำบลหินดาด การเพิ่มผลผลิตข้าว โรคข้าวและการดูแลรักษาได้มุ่งเน้นให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เกิดการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์และตกผลึกแนวทางในการลดรายจ่ายต่างๆ ซึ่งเป็นต้นทุนในการทำไม่จะเป็นการคัดเลือกและเก็บสายพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมเพื่อลดการซื้อพันธุ์ข้าวในทุกปี การเพาะปลูกที่ต้องมีการวิเคราะห์สภาพดินเพื่อใช้ปุ๋ยให้เหมาะสม วิเคราะห์พื้นที่เพื่อการจัดการน้ำ การใช้เครื่องจักรในเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวเพื่อทดแทนแรงงาน การดูแลรักษาเพื่อให้ได้ข้าวที่มีผลผลิตที่เพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

- กนกพร สุขสายและคณะ. (2555). การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ท้องถิ่นบนฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ระยะที่ 1 พ.ศ.2554. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก: http://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=PDG5440004. [2558, 21 กุมภาพันธ์].
- โรงเรียนหินดาดวิทยา. (2558). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2558 โรงเรียนหินดาดวิทยานครราชสีมา : มปท.
- พัชรวัลย์ ด่านพินิจ. (2549). การบริหารจัดการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของวิทยากรชุมชน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2553). การพัฒนาหลักสูตรและการนำไป. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- สุวรรณ รัตนธรรมเมธี. (2552). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. สุรินทร์ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. (2558). นโยบายนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://www.koratpao.go.th/contentShow.php?id=1>. [2558, 21 กุมภาพันธ์].